

Список використаної літератури:

1. Самойлов А. М. Профілактика девіантної поведінки підлітків у соціально-виховному середовищі загальноосвітньої школи. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. — Вінниця, 2017. — 282 с.
2. Сердюк О. О. Еволюція соціологічних поглядів на наркотизм // Український соціум. — 2005. — № 2–3. — С. 68–78.
3. Дремін В. Н. Преступность как социальная практика: ка: институциональная теория криминализации общества // В. Н. Дремін. — О. : Юридична література, 2009. — 613 с.
4. Профілактика наркотизма: теория и практика / Под ред. С. В. Березина, К. С. Лисецкого. — Самара: 2008. — 273 с.

КЛЬОВАН Н. В.

Миколаївський інститут права
Національного університету «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри кримінального права
та інших кримінально-правових дисциплін

РОЛЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ПОСТПЕНІТЕНЦІАРНІЙ АДАПТАЦІЇ ЗВІЛЬНЕНИХ

В результаті засудження і відбування покарання, особливо у вигляді позбавлення волі, особа обмежується у багатьох соціально значущих благах, які не передбачені кримінальним законом (сім'я, робота, звичне оточення) і вплив цих наслідків на особистість часто буває більш значущим, ніж вплив елементів власне покарання. Поняття наслідків покарання не охоплюється поняттям кари, але вони невід'ємні від процесу виконання покарання й чинять сукупний вплив на особистість. В кримінологічному підході враховується фактичний обсяг кари, як недиференційований вплив на особистість самого покарання і його наслідків. Саме кримінологічним поняттям покарання в сукупності з його негативними наслідками (так званим «залишковим криміногенним ефектом» [1, с. 96; 2, с. 233–240]) обґрунтовується об'єктивна необхідність соціальної адаптації після відбування покарання, особливо для звільнених з місць позбавлення волі, а недоліки постпенітенціарного періоду розглядаються як детермінанти рецидиву злочинів.

Питання соціальної адаптації досліджувались у працях Ю. М. Антоняна, Н. А. Беляєва, А. Ф. Зелінського, А. С. Міхліна, Ф. Р. Сундурова, Ю. М. Ткачевського, В. М. Трубнікова, І. В. Шмарова, І. С. Яковець та ін.

Усвідомлення негативних соціально-психологічних наслідків позбавлення волі приводить до розуміння важливості й необхідності їх

нейтралізації та потребу в постпенітенціарній адаптації: як би правильно не було поставлене виховання у в'язниці, воно не спроможне досягти мети без заходів підтримки осіб після звільнення (С.І. Демет'єв) [3, с. 17]; постпенітенціарна допомога є одною з основних засад реформування (виправлення) поведінки ув'язненого злочинця (М. Фуко) [4, с. 393-396]; «призонізація» робить ув'язнених ще менше придатними, чим раніше, до «нормального» життя (Д. Клемер) [5]; в особистості ув'язненого відбуваються психічні, психологічні зміни і морально-психологічні перетворення (Сундуров Ф.Р.) [6, с. 38-39]; позбавлення волі загрожує криміногенними наслідками, а тривала ізоляція істотно послаблює або навіть руйнує адаптаційні механізми, веде до патологічних змін особистості засудженого, які вимагають спеціального психологічного чи психіатричного втручання [7].

Успішність соціальної адаптації залежить не лише від характеристик самого звільненого, а й від характеристик соціального середовища, від того, наскільки воно складне і піддане змінам. Особа, що реінтегрується, як правило, стикається з проблемами в декількох сферах суспільного життя одночасно: психологічні (відчуженість суспільства, втрата сім'ї, необхідність пристосовуватись до нового середовища, нового способу життя), медичні (потреба в лікуванні), побутові (відсутність житла) і т.і., з якими часто не в змозі справитися самостійно у зв'язку з втратою соціальних навичок. Тому реінтеграція звільнених осіб потребує не просто сторонньої допомоги, а враховуючи їх кількість – комплексного і серйозного підходу з боку центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та недержавних організацій.

Чинним законодавством передбачено низку заходів в постпенітенціарний період для звільнених з боку суб'єктів соціального патронажу, серед яких залишається незадіяним потенціал підприємств, установ, організацій, які не є у державній власності, об'єднань громадян та фізичних осіб, які залучаються на добровільній основі. В окремих громадських організаціях, зокрема «Пенітенціарна ініціатива», є позитивний досвід постпенітенціарного соціального супроводу звільнених з високою результативністю, проте ця сфера діяльності не забезпечена достатніми матеріальними і людськими ресурсами; поінформованість, вмотивованість і громадянська активність населення в даній сфері залишається на низькому рівні; не залученими в дану діяльність залишаються підприємства, установи, організації, які не є у державній власності. Можливість останніх виступати в якості донорів з фінансування, а також в якості роботодавців для працевлаштування звільнених недооцінюється.

Дієвість механізму соціального патронажу звільнених потребує предметної уваги та вмотивованої співпраці місцевих органів влади та громади, оскільки вони зацікавлені у кримінологічній безпеці регіону, а значить, успішній реінтеграції даної категорії осіб.

Список використаної літератури:

1. Наказание: уголовно-правовой, уголовно-исполнительный и криминологический аспекты / Курганов С.И. — М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2008. — С. 96.
2. Див.: Хохряков Г.Ф., Саркисов Г.С. Преступления осужденных: причины и предупреждение. — Ереван: Айстан, 1988. — С. 233-240.
3. Дементьев С. И. Лишение свободы: тюрьмы, лагеря, колонии, тюрьмы: Кубан. гос. ун-т. Краснодар, 1996. — С. 17.
4. Фуко М. Надзирать и наказывать. Рождение тюрьмы / Пер. с фр. В. Наумова / Под ред. И. Борисовой. — М.: Ad Marginem, 1999. — С. 393-396.
5. Див. Clemmer Donald. The Prison Community. / Clemmer Donald New York : Holt, Rinehart and Winston, 1940.
6. Сундуrow Ф.Р. Лишение свободы и социально-психологические предпосылки его эффективности / Сундуrow Ф.Р. ; Науч. ред. : Волков Б.С. — Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1980. — 216 с.
7. Ковалев О.Г., Малышева О.А. Преступления осужденных: причины и предупреждение. Основные проблемы пенитенциарной криминологии / Ковалев О.Г., Малышева О.А.; Отв. ред.: Сахаров А.Б. — Ереван : Айстан, 1988. — 280 с.

КАЛІНІНА А. В.

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України,
молодший науковий співробітник відділу кримінологічних досліджень

СТРАТЕГІЯ ЗМЕНШЕННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ: ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА СКЛАДОВА

1. Протидія злочинності та підтримання правопорядку — основа функціонування правової, соціальної і демократичної держави. Зважаючи на значущість правоохоронної діяльності, її організація повинна бути виваженою, засновуватися на теоретичних розробках науковців, охоплювати якомога більше викликів сучасності, бути забезпеченою кваліфікованими людськими ресурсами й матеріально-технічною базою. Такі вимоги сприяють розробці державної політики боротьби зі злочинністю, невід'ємною складовою частиною якої є кримінологічна політика.

Оскільки проблема злочинності як явища не властива суто одній державі, об'єднання зусиль у пошуках методів та засобів її запобігання здійснюються і на міжнародному рівні. Зокрема, кожні п'ять років, починаючи з 1955 р., у різних країнах світу відбуваються Конгреси ООН із запобігання злочинності та кримінального правосуддя. Такі Конгреси проводяться у форматі універсальних форумів, на яких